hawn fl-imkien ma' niesu. Fl-1801, il-Gvern ta' s-setgħa lil Bastjan biex ikun jista' jiftaħ ħanut ta' Skarpan u jaħdem fis-Sengħa tiegħu, Fl-1803 Ġużè qala' li jista' jżomm ħanut tal-qtigħ ix-xagħar u t-tqaxxir tal-leħja, barra milli fih jista' jbigħ ukoll ħwejjeġ ta' l-ikel. Salvu kien jaħdem ta' Skarpar ma' Bastjan. B'hekk kienu qegħdin jaqilgħu l-għajxien tagħhom u ta' nieshom bis-sewwa. Iżda, ımħabba l-Bandu li ħareġ fuq il-barranin f'Malta, biex joqogħdu għall-amar tal-Gvernatur, huma resqu jinkitbu wkoll il-Qorti ħalli ma jiġu fl-ebda tfixkil. Għalhekk, billi jridu jissuktaw il-qagħda tagħhom hawn, talbu li jsiru sudditi ingliżi.

It-talba ta' l-aħwa Massa ġiet mibgħuta lill-Imħallef tal-Kriminal, biex il-Qorti tgħid tagħha. Din qalet li l-President tal-Qorti u l-Prefett tal-Pulizija ma sabu xi jgħidu xejn fuqhom. Lanqas il-Qorti ma għandha xi tgemgem minnhom. Is-setgħa li fi żmien l-Ordni ġiet mogħtija lil Nazju Massa, għalih u għal niesu, biex jibqgħu f'Malta, tgħodd ukoll għat-tlitt itfal tiegħu. Terġa', dik is-setgħa li għandhom, li jistgħu jżommu ħanut, tfisser xorta waħda bħalli kieku tawhom is-setgħa li jistgħu joqogħdu hawn. Fuq hekk il-Qorti hi tal-fehma, li dawn jistgħu jibqgħu hawn sakemm ikun irid il-Gvernatur.

Il-Gvernatur sama' milli qalet il-Qorti, u tahom kif qalet hi.

Minn dan li għedna, naraw, li meta kienu jiġu hawn xi barranin bla ma jfixxtu li jagħmlu deni lill-Maltin fis-Snajja' tagħhom, niesna ma kienu jfixkluhom xejn f'dak li jitolbu. Tassew li l-Liġijiet ta' dak iż-żmien ma kinux iħallu lill-barranin jiftħu ħwienet hawn, iżda, meta l-Gvern jara li l-Maltin ma qalu xejn għalihom, bosta drabi kien jagħtihom li jridu, bħalma rajna miż-żewġ talbiet li ġibna.

Ġużè Ġatt.

Ġejja x-Xita (1)

GĦANJA FUQ IL-FEHMIET POPOLARI TA' DARI

Meta maltempata kbira
Riesqa 'kun għal fuqna u ġejja,
Tlitt ijiem juġgħuni qabel,
Genbi, wrieki w irkobtejja.

Ir-raħħala, in-ngħaġ tagħha
Tmur biex taħleb u x'issib
Borża mkemmxa ġeww' idejha
F'daqqa nixfet mill-ħalib!

Ngħas tqil ġieni—xejn ma dari
U ma tgħidx dal-lejl ishart...
Waqt li l-kelb kont qiegħed nara
Żaqqu 'l fuq jitkagħbar fl-art.

Fil-għaxija xħin ġox-xefaq
Is-sultana tgħib u tnin
Jibda jberraq u jerġa' l-għada
Zewġt iljieli fuq xulxin.

Għelm illi l-imfietaħ l-ajru
Mingħajr qies qegħdin jarmaw,
Magħfusin minn sħabiet ħorox
Daqqa 'l hemm u l-oħra 'l haw'

Ġejja x-xita—l-għelq li xħetna
Ġewwa l-kus f'erbat iswaba'
Ilma, nieżel lejn il-qiegħ
Dalwaqt tara d-dinja sħaba!

Ilu l-qamar żewġt iljieli
Donnu felli tad-dulliegħ
Wieqaf wieqaf: iħabbrilna
Li l-maltemp qiegħed isieħ.

(1) Fl-aħħar ħarġa fil-Poeżija tas-sur R. M. B. *Mill-mewt għall-ħajja* fit-tieni vers ta' l-ewwel strofa, il-kelma *ntiret* trid tiġi *ntfiet*.

Meta joqrob ta' l-Użarju
Minn ġol-artijiet tas-sħana
Stenna tiġi miġja wrieżaq
Tarma twerżaq fuq l-art tagħna.

Kemm-il-darba jagħmel difa;
Għax għalihom dan trabokk !
Arah ġej bħal sħab imċarrat
'L hawn minn Nofs-in-Nhar sax-Xlokk.

Ġejja x-xita... qed iberraq
Lejn il-Lbiċ imil nofs riħ,
Awl-il-lejl jien rajt il-kwiekeb
Tinfed l-ajru w-iddub fiħ !

Ma jdumx, għedt, ir-riħ ma jonfoħ
Mnejn il-kwiekeb ġibdu u ġrew;
Għax mas-sebħ rajt il-qattusa
'L hemmhekk tħares sebħet sew,

Tobrox tħarbex—tobrox tħarbex...
U dufrejha ssinn w-issinn
U titkagħbar donnha ħmara
Daqqa 'l hawn u daqqa 'l hinn !

Bnazzi żejt—iżda l-imħalel
Riekba fuq xulxin ikissru
F'xatt il-baħar: maltempata
Jew uragan kbir ifissru !

* * *

Kanġu l-baħri—"dawna ftietaq
Kont nitlaqhom jien fil-ġenb"
Dawna qalli, "għax il-baħar
Hu li jikxef il-maltemp";

Qal: "Niftakar l-ewwel darba
Meta Tunes jien kont mort
Tal-maltemp sinjali rajna
Hekkif ħriġna minn ġol-Port.

Fuq il-gverta konna qiegħda—
S'issa l-baħar bnazzi żejt—
Wieħed-wieħed resqin lejna
Ħafna dniefel nara bdejt.

Bdew jitliegħbu, l-ilma jtajru
Rashom minn wiċċ l-ilma jtellgħu
Fuq xulxin ukoll jinxteħtu
Jien stħajjilthom qed jitbellhu.

Baħri xwejjaħ ħares lejhom:
Dak, qalilna, taf x'jinsiħ ?
Dak ifisser illi barra
Hemm il-baħar jidres sħiħ !

R. M. B.

L-ANNIMALI U L-EGĦDEWWA TAGĦHOM

Fil-għadd tal-"Malti" ta' Settembru ta' dis-sena, is-Sur S. kiteb artiklu milqut tajjeb fuq l-annimali u l-egħdewwa tagħhom, iżda qabżitlu xi ħaġa ta' min isemmiha.

L-ewwel nett, kif il-klamar jilqa' ruħu mill-egħdewwa tiegħu ?—Kulħadd jaf li dan l-annimal għandu ġewwa fih bħal borża mimlija linka sewda daqs id-dlam. Għalfejn isservih ? — Ngħidilkom malajr. Malli l-klamar isib ruħu mdawwar mill-egħdewwa x'jagħmel? Dlonk jitfa' l-linka u l-baħar ta' madwaru jiddardar u jsir iswed u l-klamar ma jidhirx iżjed, għax ħafif daqs vleġġa, jaħrab u jgħib. Din hi li Alla l-Imbierek tah biex isalva ħajtu.

It-tieni hemm il-porkuspin Ma nafx jekk qattx rajtu xi wieħed minn dawn l-annimali. Fuq ġismu kollu jġib, bħall-qanfud, pinen twal, bejn wieħed u ieħor, nofs xiber. Malli xi ħadd jersaq lejh jitfagħlu waħda minn dawk il-pinen perikulużi ferm u jferih. Alla jħares tiġi f'għajnejh għax tagħmih għal kollox.

Darba jien rajt wieħed f'gaġġa,Ħal-Lija, f'Villa ta' wieħed sinjur. Malli lemaħni u rsaqt lejh, is-sinjur widdibni biex nitbiegħed għax qalli li qiegħed f'periklu kbir, u hekk kien, il-għaliex malli l-annimal lemaħni beda jfajjar minn dawk il-pinen u li ma tbegħidniex konna nispiċċaw ħażin: waħda mill-pinen irfajtha u għadha għandi bħala tifkira.

C. M. D. C.